

P9_TA(2023)0284

Sprawozdanie Komisji za rok 2022 dotyczące Bośni i Hercegowiny

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 12 lipca 2023 r. w sprawie sprawozdania Komisji za rok 2022 dotyczącego Bośni i Hercegowiny (2022/2200(INI))

(C/2024/4004)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Bośnią i Hercegowiną, z drugiej strony ⁽¹⁾,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1529 z dnia 15 września 2021 r. ustanawiające Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III) ⁽²⁾,
- uwzględniając wyniki pierwszego i drugiego posiedzenia Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–Bośnia i Hercegowina, które odbyły się odpowiednio 5 i 6 listopada 2015 r. oraz 17 czerwca 2021 r.,
- uwzględniając wniosek Bośni i Hercegowiny o członkostwo w UE złożony 15 lutego 2016 r.,
- uwzględniając oświadczenia ze szczytów UE – Bałkany Zachodnie z 17 maja 2018 r. w Sofii, 6 maja 2020 r. w Zagrzebiu, 6 października 2021 r. w Brdziej pri Kranju i 6 grudnia 2022 r. w Tiranie,
- uwzględniając szczyt w Sofii, który odbył się 10 listopada 2020 r., w tym przyjętą na nim deklarację w sprawie wspólnego rynku regionalnego oraz deklarację w sprawie Zielonego programu działań dla Bałkanów Zachodnich,
- uwzględniając wyniki dziewiątego szczytu procesu berlińskiego z 3 listopada 2022 r.,
- uwzględniając decyzję Rady (UE) 2021/1923 z dnia 4 listopada 2021 r. w sprawie środka pomocy w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju w celu wsparcia budowania zdolności sił zbrojnych Bośni i Hercegowiny ⁽³⁾,
- uwzględniając decyzję Rady (UE) 2022/2353 z dnia 1 grudnia 2022 r. w sprawie środka pomocy w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju w celu wzmocnienia zdolności sił zbrojnych Bośni i Hercegowiny ⁽⁴⁾,
- uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z 24–25 marca 2022 r.,
- uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z 23–24 czerwca 2022 r. w sprawie Ukrainy, Bałkanów Zachodnich, wniosków Ukrainy, Republiki Mołdawii i Gruzji o członkostwo w UE oraz stosunków zewnętrznych,
- uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z 15 grudnia 2022 r., w których przyznano Bośni i Hercegowinie status kraju kandydującego do UE,
- uwzględniając komunikat Komisji z 29 maja 2019 r. pt. „Opinia Komisji w sprawie wniosku Bośni i Hercegowiny o członkostwo w Unii Europejskiej” (COM(2019)0261) oraz towarzyszące mu sprawozdanie z analizy (SWD(2019)0222),
- uwzględniając komunikat Komisji z 5 lutego 2020 r. pt. „Usprawnienie procesu akcesyjnego – wiarygodna perspektywa członkostwa w UE dla państw regionu Bałkanów Zachodnich” (COM(2020)0057),

⁽¹⁾ Dz.U. L 164 z 30.6.2015, s. 2.

⁽²⁾ Dz.U. L 330 z 20.9.2021, s. 1.

⁽³⁾ Dz.U. L 391 z 5.11.2021, s. 45.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 311 z 2.12.2022, s. 149.

- uwzględniając komunikat Komisji z 29 kwietnia 2020 r. pt. „Wsparcie dla regionu Bałkanów Zachodnich w zwalczaniu pandemii COVID-19 oraz ożywienie gospodarcze po pandemii. Wkład Komisji przed spotkaniem przywódców UE-Bałkanów Zachodnich w dniu 6 maja 2020 r.” (COM(2020)0315),
- uwzględniając komunikat Komisji z 6 października 2020 r. pt. „Plan gospodarczo-inwestycyjny dla Bałkanów Zachodnich” (COM(2020)0641),
- uwzględniając komunikat Komisji z 12 października 2022 r. pt. „Komunikat w sprawie polityki rozszerzenia UE w 2022 r.” (COM(2022)0528),
- uwzględniając dokument roboczy służb Komisji z 12 października 2022 r. zatytułowany „Sprawozdanie z 2022 r. dotyczące Bośni i Hercegowiny” (SWD(2022)0336),
- uwzględniając komunikat Komisji z 14 kwietnia 2021 r. w sprawie unijnej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej 2021–2025 (COM(2021)0170),
- uwzględniając komunikat Komisji z 7 października 2020 r. zatytułowany „Unia równości: Unijne ramy strategiczne na rzecz równouprawnienia, włączenia społecznego i udziału Romów” (COM(2020)0620),
- uwzględniając Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych,
- uwzględniając Konwencję ONZ o prawach dziecka,
- uwzględniając Konwencję o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, przyjętą 25 lutego 1991 r.,
- uwzględniając konwencję UNESCO z 20 października 2005 r. w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego,
- uwzględniając konwencję UNESCO z 17 października 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego,
- uwzględniając Strategiczny kompas na rzecz bezpieczeństwa i obrony zatwierdzony przez Radę 21 marca 2022 r.,
- uwzględniając sprawozdanie specjalne nr 01/2022 Europejskiego Trybunału Obrachunkowego z 10 stycznia 2022 r. pt. „Wsparcie UE na rzecz praworządności na Bałkanach Zachodnich — pomimo poczynionych wysiłków wciąż występują zasadnicze problemy” oraz sprawozdanie specjalne Europejskiego Trybunału Obrachunkowego nr 09/2021 z 3 czerwca 2021 r. pt. „Dezinformacja w UE — pomimo podejmowanych wysiłków problem pozostaje nierozwiązany”,
- uwzględniając sprawozdanie eksperta z 5 grudnia 2019 r. w sprawie kwestii praworządności w Bośni i Hercegowinie,
- uwzględniając opinię Komisji Weneckiej z 11 marca 2005 r. w sprawie sytuacji konstytucyjnej w Bośni i Hercegowinie oraz uprawnień Wysokiego Przedstawiciela, a także jej późniejsze zalecenia dotyczące kwestii konstytucyjnych w Bośni i Hercegowinie,
- uwzględniając zestawienie opinii i sprawozdań Komisji Weneckiej z 14 grudnia 2020 r. dotyczących stabilności prawa wyborczego,
- uwzględniając orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane na korzyść skarżących, w tym m.in. Azry Zornić ⁽⁵⁾, Dervy Sejdicia i Jakoba Finci ⁽⁶⁾,
- uwzględniając porozumienie z Mostaru podpisane 17 czerwca 2020 r. w sprawie przeprowadzenia wyborów w Mostarze,
- uwzględniając porozumienie polityczne z 12 czerwca 2022 r. w sprawie zasad zapewniających funkcjonalną Bośnię i Hercegowinę, która czyni postępy na drodze do integracji europejskiej,
- uwzględniając wskaźnik postrzegania korupcji Transparency International z 2022 r., na podstawie którego BiH zajmuje 110 miejsce wśród 180 krajów,

⁽⁵⁾ Wyrok z dnia 15 lipca 2014 r.

⁽⁶⁾ Wyrok z dnia 22 grudnia 2009 r.

- uwzględniając 62. sprawozdanie Wysokiego Przedstawiciela ds. Wdrażania Porozumienia Pokojowego w Bośni i Hercegowinie z 2 listopada 2022 r. dla sekretarza generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz wcześniejsze sprawozdania,
 - uwzględniając rezolucję Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2658 (2022) z 2 listopada 2022 r. przedłużającą mandat sił UE w Bośni i Hercegowinie (EUFOR) do 2 listopada 2023 r.,
 - uwzględniając posiedzenie Rady Północnoatlantyckiej w Madrycie 29 czerwca 2022 r. oraz deklarację ze szczytu NATO w Madrycie;
 - uwzględniając posiedzenie ministrów obrony państw NATO 14 i 15 lutego 2023 r.,
 - uwzględniając porozumienie pokojowe z Dayton, w którym ustanowiono mandat misji Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) w Bośni i Hercegowinie,
 - uwzględniając konstytucję Bośni i Hercegowiny, w której stwierdzono, że w kraju obowiązują trzy języki urzędowe, a także konstytucje Federacji Bośni i Hercegowiny oraz Republiki Serbskiej,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 9 lipca 2015 r. w sprawie obchodów rocznicy masakry w Srebrenicy ⁽⁷⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 17 grudnia 2015 r. w sprawie 20. rocznicy układu pokojowego z Dayton ⁽⁸⁾,
 - uwzględniając swoje zalecenie z 19 czerwca 2020 r. dla Rady, Komisji i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa w sprawie Bałkanów Zachodnich po szczycie w 2020 r. ⁽⁹⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 15 grudnia 2021 r. w sprawie współpracy w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej na Bałkanach Zachodnich ⁽¹⁰⁾,
 - uwzględniając swoje zalecenie z 8 czerwca 2022 r. dla Rady i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa w sprawie unijnej polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony po napaści Rosji na Ukrainę ⁽¹¹⁾,
 - uwzględniając swoje zalecenie z 23 listopada 2022 r. dla Rady, Komisji i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa w sprawie nowej strategii rozszerzenia UE ⁽¹²⁾,
 - uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Bośni i Hercegowiny,
 - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0229/2023),
- A. mając na uwadze, że rozszerzenie jest najskuteczniejszym instrumentem polityki zagranicznej UE i jedną z najbardziej udanych strategii politycznych UE i stanowi geostrategiczną inwestycję w trwały pokój, demokrację, dobrobyt oraz stabilność i bezpieczeństwo na całym kontynencie; mając na uwadze, że w ramach polityki rozszerzenia motywuje się i zachęca do promowania podstawowych wartości UE;
- B. mając na uwadze, że UE musi spełnić swoje obietnice, a przywódcy polityczni w krajach kandydujących muszą wykazać się prawdziwą wolą polityczną do przeprowadzenia reform; mając na uwadze, że powtarzające się opóźnienia w procesie akcesyjnym oraz brak prawdziwej woli politycznej ze strony przywódców politycznych w krajach kandydujących znacznie zmniejszyły skuteczność procesu i poparcie obywateli dla przystąpienia do UE;

⁽⁷⁾ Dz.U. C 265 z 11.8.2017, s. 142.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 399 z 24.11.2017, s. 176.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 362, 8.9.2021, s. 129.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 251 z 30.6.2022, s. 87.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 493 z 27.12.2022, s. 136.

⁽¹²⁾ Dz.U. C 167 z 11.5.2023, s. 105.

- C. mając na uwadze, że rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie podważyła bezpieczeństwo i stabilność na kontynencie europejskim, wykazała strategiczną konieczność integracji z UE i jeszcze bardziej uwypukliła znaczenie dostosowania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) w krajach kandydujących; mając na uwadze, że dało to nowy impuls w rozszerzeniu i skłoniło UE do przyspieszenia długo oczekiwanych działań na rzecz krajów Bałkanów Zachodnich;
- D. mając na uwadze, że każdy kraj objęty procesem rozszerzenia należy oceniać na podstawie jego własnych osiągnięć, koncentrując się na kluczowych reformach, w oparciu o kryteria kopenhaskie dotyczące praworządności, praw podstawowych, standardów demokratycznych, niezawisłości sądownictwa, praw mniejszości i wolności mediów;
- E. mając na uwadze, że przyszłość krajów Bałkanów Zachodnich leży w Unii Europejskiej; mając na uwadze, że zdecydowana większość ludności Bośni i Hercegowiny (BiH) dąży do integracji euroatlantyckiej na rzecz trwałego pokoju, stabilności, demokracji i dobrobytu;
- F. mając na uwadze, że Bośni i Hercegowinie przyznano status kraju kandydującego do UE; mając na uwadze, że jej dalsze postępy na drodze do przystąpienia do UE zależą od wdrożenia 14 kluczowych priorytetów określonych w opinii Komisji w sprawie jej wniosku o członkostwo w UE; mając na uwadze, że Rada wezwała przywódców BiH do pilnego zakończenia reformy konstytucyjnej i reformy ordynacji wyborczej;
- G. mając na uwadze, że postępy BiH na drodze do przystąpienia do UE wymagają rzeczywistego pojednania w oparciu o różnorodny, wielokulturowy charakter kraju i jego części składowych, a także poszanowanie jego jedności, suwerenności i integralności terytorialnej oraz zapewnienie równych praw i niedyskryminacji wszystkich obywateli, zgodnie z normami i wartościami UE;
- H. mając na uwadze, że ponad 25 lat po zakończeniu wojny kraj nadal stoi w obliczu głębokich podziałów propagowanych przez elity polityczne, prób secesjonistycznych podejmowanych przez przywództwo Republiki Serbskiej (RS), a także wyzwań w zakresie praworządności, sprawowania rządów, rozliczalności, wolności słowa i mediów oraz korupcji; wszystko to sprawa, że co roku tysiące obywateli postanawiają opuścić kraj; mając na uwadze, że dyskryminacja w BiH ze względu na pochodzenie etniczne, płeć i orientację seksualną oraz ochrona praw mniejszości nadal stanowią wyzwanie;
- I. mając na uwadze, że 18 marca 2022 r. Rada przyjęła decyzję (WPZiB) 2022/450 ⁽¹³⁾ przedłużającą obowiązywanie środków ograniczających dla osób fizycznych, których działania podważają suwerenność, integralność terytorialną i porządek konstytucyjny BiH lub naruszają Ogólną umowę ramową na rzecz pokoju w Bośni i Hercegowinie;
- J. mając na uwadze, że 23 marca 2023 r. Zgromadzenie Narodowe Republiki Serbskiej przyjęło poprawki do kodeksu karnego Republiki Serbskiej, w których ponownie wprowadzono sankcje karne za zniesławienie, a prezydent Republiki Serbskiej Milorad Dodik zapowiedział, że planuje wprowadzenie ustawy o agentach zagranicznych;
- K. mając na uwadze, że 21 czerwca 2023 r. Zgromadzenie Narodowe Republiki Serbskiej przyjęło ustawę o zmianie ustawy o publikacji ustaw i innych przepisów Republiki Serbskiej, a 27 czerwca 2023 r. przyjęło ustawę o niestosowaniu decyzji Trybunału Konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny, podważając tym samym integralność Trybunału Konstytucyjnego i konstytucji Bośni i Hercegowiny;
- L. mając na uwadze, że UE jest głównym partnerem politycznym, handlowym i inwestycyjnym Bośni i Hercegowiny oraz jej najważniejszym dostawcą pomocy finansowej, zwłaszcza za pośrednictwem Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III), jak również Planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich i pomocy makrofinansowej;
- M. mając na uwadze, że podmioty odpowiedzialne za wrogie bezpośrednie i pośrednie zagraniczne ingerencje i działania dezinformacyjne mają na celu wywołanie niezgody, przemocy i napięć między grupami etnicznymi oraz destabilizację BiH i całego regionu Bałkanów Zachodnich, zwłaszcza w kontekście rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie; mając na uwadze, że działania te mają na celu przedstawienie UE jako niewiarygodnego i nieangażowanego partnera dla krajów Bałkanów Zachodnich;

Zaangażowanie na rzecz przystąpienia do UE

1. z zadowoleniem przyjmuje decyzję Rady Europejskiej o przyznaniu BiH statusu kraju kandydującego w kontekście zmienionej rzeczywistości geopolitycznej, pod warunkiem podjęcia szeregu kroków w celu zwiększenia gotowości kraju do negocjacji akcesyjnych; ponownie wyraża zdecydowane poparcie dla integracji Bośni i Hercegowiny z UE, opartej na jedności, suwerenności i integralności terytorialnej;

⁽¹³⁾ *Decyzja Rady (WPZiB) 2022/450 z dnia 18 marca 2022 r. zmieniająca decyzję 2011/173/WPZiB w sprawie środków ograniczających w związku z sytuacją w Bośni i Hercegowinie, Dz.U. L 91 z 18.3.2022, s. 22.*

2. uznaje znaczenie Bałkanów Zachodnich w polityce rozszerzenia UE i wzywa UE do przyspieszenia procesu akcesyjnego Bośni i Hercegowiny w oparciu o jej osiągnięcia;

3. pochwała szybkie wdrożenie wyników wyborów powszechnych przeprowadzonych w październiku 2022 r., mianowanie nowego rządu na szczeblu państwowym, podpisanie programu koalicyjnego oraz wznowienie procesu podejmowania decyzji politycznych; z zadowoleniem przyjmuje mianowanie prezydenta i dwóch wiceprezydentów Federacji BiH oraz utworzenie rządów na szczeblu Federacji BiH i jej kantonów; wyraża ubolewanie z powodu blokad politycznych, które utrudniły ukończenie procesu; uważa, że podmioty krajowe powinny być poradzić sobie z tymi blokadami; odnotowuje interwencję wysokiego przedstawiciela mającą na celu odblokowanie impasu politycznego; podkreśla, jak ważne jest, by na wszystkich szczeblach istniały organy umożliwiające pomyślne kontynuowanie procesów reform niezbędnych do osiągnięcia postępów na drodze do UE;

4. zachęca wszystkie władze polityczne, aby wykorzystały okazję i osiągnęły konkretne postępy w realizacji 14 kluczowych priorytetów zgodnie z aspiracjami wszystkich obywateli, z poszanowaniem rozliczalności instytucji oraz jakości i przejrzystości procesu; ubolewa nad powolnym tempem wdrażania od 2019 r.; wzywa wszystkie podmioty polityczne, aby położyły kres blokadom instytucjonalnym, które opóźniają podejmowanie ważnych decyzji, powstrzymały się od ich powodowania i pokonały je, a także by unikały powrotu do polityki obstrukcyjnej i retoryki nacjonalistycznej oraz by wykazały zaangażowanie, priorytetowo traktowały niezbędne reformy związane z UE i poczyniły w tym względzie znaczne postępy poprzez realizację działań określonych w zaleceniu Komisji i w brukselskim porozumieniu politycznym z 12 czerwca 2022 r. w sprawie zasad, które zapewnią funkcjonowanie BiH;

5. podkreśla, że droga BiH do przystąpienia do UE musi opierać się na funkcjonujących instytucjach demokratycznych, praworządności, dobrych rządach, walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną oraz poszanowaniu praw podstawowych i równości wszystkich obywateli, bez dyskryminacji;

6. wzywa do spójnej ogólnokrajowej koordynacji i harmonizacji oraz do dostosowania do standardów UE i włączenia ich do wszystkich dziedzin polityki, a także apeluje o lepsze planowanie i monitorowanie reform poprzez koordynację polityczną i techniczną, w tym poprzez jak najszybsze opracowanie przez właściwe organy BiH krajowego programu przyjęcia dorobku prawnego UE;

7. wzywa Komisję i Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ) do dalszego finansowego i technicznego wspierania integracji BiH z UE w oparciu o osiągnięcia i rygorystyczne warunki, do promowania i wymagania odpowiedzialności, przejrzystości i inkluzywności procesów reform, do publikowania szczegółowych wyjaśnień i kryteriów pomiaru dla 14 kluczowych priorytetów w celu zwiększenia świadomości obywateli na temat korzyści płynących z członkostwa w UE oraz do wzmocnienia zdolności monitorowania w BiH; apeluje do nich o skoordynowaną współpracę z władzami BiH, poprzez tworzenie warunków sprzyjających integracji z UE, a także z odpowiednimi partnerami; w tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje pierwsze posiedzenie Forum Politycznego Wysokiego Szczebla w BiH, które odbyło się w Sarajewie 17 maja 2023 r.;

8. przypomina swoje zaniepokojenie zarzutami dotyczącymi roli komisarza ds. sąsiedztwa i rozszerzenia; przypomina o spoczywających na komisarzach obowiązkach w zakresie zachowania uczciwości, dyskrecji i niezależności, zgodnie z Kodeksem postępowania członków Komisji Europejskiej; ponownie wzywa Komisję do wszczęcia niezależnego i bezstronnego dochodzenia w celu stwierdzenia, czy zachowanie komisarza do spraw sąsiedztwa i rozszerzenia oraz wdrażana przez niego polityka stanowią naruszenie Kodeksu postępowania członków Komisji i obowiązków komisarza na podstawie traktatów;

9. potwierdza swoje poparcie dla mandatów Biura Wysokiego Przedstawiciela (OHR) w odniesieniu do aspektów cywilnych, zwłaszcza w zakresie wzmocnienia stabilności i procesów demokratycznych w BiH, oraz operacji EUFOR Althea, jeśli chodzi o aspekty wojskowe w zakresie nadzorowania wdrażania porozumienia pokojowego z Dayton do czasu wypełnienia przez kraj „agendy 5+2” i zakończenia międzynarodowego nadzoru;

10. wzywa Komisję i ESDZ do pozytywnego zaangażowania się w działania OHR i EUFOR Althea oraz do polegania na nich w celu utrzymania stabilności w BiH, a tym samym ułatwienia jej starań o wstąpienie do UE; wzywa państwa członkowskie UE do poparcia tego zaangażowania i do pilnej reakcji na wyzwania dla bezpieczeństwa europejskiego, spowodowane przez Rosję, wzrost napięć w BiH oraz akty secesji stanowiące naruszenie porozumienia pokojowego z Dayton;

11. z zadowoleniem przyjmuje przedłużenie mandatu EUFOR Althea do listopada 2023 r.; przypomina, że misja ta nadal odgrywa zasadniczą rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa i stabilności BiH, w tym we wspieraniu usuwania min przeciwpiechotnych; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje monitorowanie i kontrolę niszczenia nadwyżek amunicji i broni; wzywa UE i jej partnerów międzynarodowych do zapewnienia stałej obecności i przyszłego przedłużenia mandatu EUFOR Althea, a także do zwiększenia zdolności, dzięki czemu będzie ona lepiej dostosowana do potrzeb operacyjnych, również w przypadku nagłych zagrożeń i potrzeby szybkiego reagowania, a zwłaszcza w świetle niedawnej eskalacji secesjonistycznej retoryki i polityki prowadzonej przez przywódców Republiki Serbskiej; wzywa w tym kontekście do dokładnej oceny sytuacji w zakresie bezpieczeństwa i zdolności w terenie oraz do rozważenia rozmieszczenia personelu i dodatkowych zdolności EUFOR Althea w dystrykcie Brčko;

12. z zadowoleniem przyjmuje działania OBWE w BiH, między innymi jej zaangażowanie w kontrolę broni, reformę sektora bezpieczeństwa, dochodzenia w sprawie zbrodni wojennych oraz zwalczanie handlu ludźmi; podkreśla jej działania w zakresie równouprawnienia płci i wsparcie dla dobrych rządów i reformy mediów, społeczeństwa obywatelskiego, inicjatyw na rzecz praw człowieka i zapobiegania konfliktom; uznaje dialog BiH z OBWE w celu wspierania stabilności i pojednania;

13. pochwała większe dostosowanie Bośni i Hercegowiny do WPZiB UE; wzywa do ciągłej poprawy i pełnego dostosowania w tym zakresie oraz do unikania niespójności w stanowiskach w zakresie polityki zagranicznej; zdecydowanie wzywa wszystkie podmioty do jednoznacznego potępienia pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę i do zapewnienia skutecznego wdrożenia wszystkich ukierunkowanych sankcji wynikających z dostosowania do WPZiB, zwłaszcza w odniesieniu do Rosji i Białorusi;

14. z zadowoleniem przyjmuje głosowanie przez BiH za przyjęciem odpowiednich rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ i zawieszeniem członkostwa Rosji w Radzie Praw Człowieka; ubolewa jednak nad prorosyjskim stanowiskiem przywódców Republiki Serbskiej oraz nad przyznaniem odznaczenia Władimirowi Putinowi; zdecydowanie potępia wizytę w Moskwie 23 i 24 maja 2023 r. Milorada Dodika i przewodniczącego Zgromadzenia Narodowego Republiki Serbskiej Nenada Stevandicia oraz ich spotkania z Władimirem Putinem i innymi rosyjskimi politykami wysokiego szczebla; zdecydowanie odrzuca oświadczenia i retorykę wyrażaną w kontekście tej wizyty i pozostaje poważnie zaniepokojony konsekwencjami dla bezpieczeństwa wynikającymi z powiązań z wysokimi rangą urzędnikami rosyjskimi; potępia spotkania z irańskimi politykami wysokiego szczebla i wstrzymanie się od głosu podczas głosowań w ONZ dotyczących Iranu, w obliczu poważnych naruszeń praw człowieka w tym kraju oraz dostarczania przez Iran Rosji dronów w kontekście jej wojny z Ukrainą; apeluje do BiH, by w sposób wiarygodny zdystansowała się od antydemokratycznych reżimów;

15. zdecydowanie popiera stałe aspiracje BiH dotyczące integracji euroatlantyckiej i członkostwa w NATO oraz wzywa wszystkie podmioty polityczne do podjęcia w ich sprawie konkretnych działań politycznych; z zadowoleniem przyjmuje udział ministra obrony BiH w madryckim szczycie NATO w 2022 r., a także zobowiązanie NATO do zwiększenia dostosowanego do potrzeb wsparcia dla BiH w celu budowania integralności i odporności oraz rozwijania zdolności i utrzymania niezależności politycznej; z zadowoleniem przyjmuje także pakiet pomocowy NATO dla BiH; ponadto z zadowoleniem przyjmuje decyzję Rady w sprawie środka pomocy w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju w wysokości 10 mln EUR na rzecz sił zbrojnych BiH oraz w sprawie umowy o współpracy i szkoleniu na rok 2023 między siłami zbrojnymi BiH a EUFOR-em; wzywa BiH do podjęcia działań na rzecz utworzenia wieloetnicznych jednostek sił zbrojnych BiH;

16. z całą mocą potępia powtarzającą się podburzającą retorykę i secesjonistyczne prawa i strategie przywódców Republiki Serbskiej, w tym obchody niezgodnego z konstytucją tzw. Dnia Republiki Serbskiej oraz inne wydarzenia powodujące napięcia, jak również odmowę wykonania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego BiH; potępia obecność wysokich rangą serbskich urzędników rządowych na obchodach niezgodnego z konstytucją Dnia Republiki Serbskiej; podkreśla, że takie działania destabilizują BiH, podważają porozumienie pokojowe z Dayton, są sprzeczne z unijną perspektywą BiH i zagrażają dostępowi do finansowania UE; ubolewa w związku z tym nad decyzją rządu Republiki Serbskiej o zerwaniu kontaktów dyplomatycznych z oficjalnymi przedstawicielami Zjednoczonego Królestwa i Stanów Zjednoczonych;

17. wzywa właściwe instytucje międzynarodowe i unijne do ścisłego monitorowania rozwoju sił policyjnych w Republice Serbskiej, ze szczególnym uwzględnieniem ewentualnego rozwijania funkcji paramilitarnych lub wojskowych, co może wywołać dodatkowe napięcia, zagrozić bezpieczeństwu i stabilności BiH oraz być niezgodne z porozumieniem pokojowym z Dayton;

18. zdecydowanie potępia wspólne oświadczenie rządzącej większości w Republice Serbskiej w sprawie ochrony własności państwowej i statusu konstytucyjnego Republiki Serbskiej; w oświadczeniu tym wezwano do utworzenia specjalnej jednostki monitorującej granicę między poszczególnymi częściami składowymi; potępia ponadto przyjęcie przez Zgromadzenie Narodowe Republiki Serbskiej 27 czerwca 2023 r. ustawy o niestosowaniu decyzji Trybunału Konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny oraz 21 czerwca 2023 r. ustawy o zmianie ustawy o publikacji ustaw i innych przepisów Republiki Serbskiej; podkreśla, że ustawy te bezpośrednio podważają integralność Trybunału Konstytucyjnego BiH oraz konstytucję BiH; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje decyzje Wysokiego Przedstawiciela unieważniające obie ustawy, utrzymując tym samym w mocy Ogólną umowę ramową na rzecz pokoju z Dayton, konstytucję BiH oraz praworządność w BiH;

19. ponawia apel o ukierunkowane sankcje wobec podmiotów destabilizujących w BiH, w tym wobec podmiotów zagrażających jej suwerenności, integralności terytorialnej i porządkowi konstytucyjnemu oraz podważających je, zwłaszcza wobec Milorada Dodika, a także innych wysokich rangą urzędników Republiki Serbskiej i urzędników z państw trzecich zapewniających polityczne i materialne wsparcie dla secesjonistycznych strategii politycznych; przypomina, że sankcje mogą być też nakładane na osoby, które poważnie zagrażają bezpieczeństwu w tym państwie lub naruszają Ogólną umowę ramową na rzecz pokoju z Dayton; wzywa wszystkie państwa członkowskie do zadbania o to, by takie sankcje mogły zostać przyjęte przez Radę, oraz do nałożenia ich dwustronnie lub w porozumieniu z innymi państwami członkowskimi, jeżeli ich przyjęcie nie jest możliwe; przypomina, że unijne ramy dla środków ograniczających w związku z sytuacją w BiH obowiązują do 31 marca 2024 r.;

20. przypomina, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny muszą być przestrzegane, aby zagwarantować pełną stabilność i porządek konstytucyjny w kraju; wzywa władze do szybkiego wykonania wszystkich orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego;

21. potępia wszystkie wrogie obce ingerencje, kampanie dezinformacyjne i wysiłki destabilizacyjne podmiotów międzynarodowych i regionalnych w BiH, zwłaszcza ciągle destabilizowanie Bałkanów Zachodnich przez Rosję; pozostaje głęboko zaniepokojony znaczącymi powiązaniem, wizytami i spotkaniami między przywódcami Republiki Serbskiej a politykami wysokiego szczebla i urzędnikami wyższego szczebla w Rosji, ewentualną obecnością i działalnością Grupy Wagnera w tym kraju, a także rosyjską propagandą forsowaną przez podmioty zagraniczne i krajowe, w tym te, które przedstawiają UE jako niewiarygodnego i niezainteresowanego partnera;

22. wzywa wszystkie kraje w regionie do zobowiązania się do zapewnienia stabilności i integralności terytorialnej Bośni i Hercegowiny, do potępienia stosowania podlegającej retoryki oraz do konstruktywnego przyczynienia się do postępów BiH na drodze do przystąpienia do UE;

23. wzywa Komisję, ESDZ, delegaturę UE w Bośni i Hercegowinie oraz władze Bośni i Hercegowiny do wzmocnienia wysiłków na rzecz promowania korzyści płynących ze ściślejszej integracji oraz do inwestowania w kampanie komunikacyjne mające na celu zwalczanie zagranicznych wpływów i szkodliwych narracji, w tym poprzez oparte na dowodach reakcje na takie zagrożenia oraz poprzez rozszerzenie monitorowania StratCom w celu skoncentrowania się na transgranicznych zagrożeniach dezinformacją; zaleca organizowanie dialogu ze społeczeństwem obywatelskim Bałkanów Zachodnich i sektorem prywatnym, aby koordynować działania antydezinformacyjne w regionie, z wykorzystaniem lokalnych kompetencji; z zadowoleniem przyjmuje rozpoczęcie przez Biuro UE w Bośni i Hercegowinie kampanii zatytułowanej „Postęp jest w zasięgu ręki”, której celem jest zachęcanie do dokonywania postępów w integracji z UE;

24. wzywa UE do zacieśnienia współpracy z partnerami z Bałkanów Zachodnich w celu wzmocnienia odporności demokratycznej i zapobiegania zagrożeniom hybrydowym, w tym zapewnienia cyberbezpieczeństwa, ochrony infrastruktury krytycznej oraz zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego i energetycznego; przypomina, że w Strategicznym Kompasie Rada uznała, iż bezpieczeństwo i stabilność na Bałkanach Zachodnich nadal nie są czymś trwałym oraz że istnieje ryzyko wystąpienia potencjalnych skutków zewnętrznych obecnego pogorszenia się sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w Europie;

25. podkreśla, że praworządność, dobre rządy, walka z korupcją i przestępczością zorganizowaną, pluralizm, wsparcie dla wolnych i niezależnych mediów, prawa podstawowe i dostosowanie do WPZiB muszą zostać włączone do unijnego finansowania w ramach IPA III, które musi opierać się na rygorystycznych warunkach i podlegać modyfikacji, a nawet zawieszeniu w przypadku znacznego regresu lub stałego braku postępów w tych obszarach, jak zapisano w rozporządzeniu IPA III, a także musi być gwarantowane dzięki kompleksowemu i dokładnemu nadzorowi ze strony Komisji; ponawia swój apel do Komisji o opracowanie wytycznych dotyczących stosowania warunkowości oraz o wdrożenie zaleceń zawartych w sprawozdaniu specjalnym Trybunału Obrachunkowego nr 01/2022;

26. przypomina, że finansowanie przez UE projektów w Republice Serbskiej musi pozostać wstrzymane, dopóki Republika Serbska nie odwróci regresu demokracji i nie dostosuje się w pełni do WPZiB, w tym jeśli chodzi o wdrożenie środków ograniczających; wzywa Komisję do zasięgnięcia opinii państw członkowskich i Parlamentu Europejskiego przed wznowieniem przekazywania środków finansowych na rzecz Republiki Serbskiej;

27. wzywa do poprawy absorpcji funduszy w całym kraju, w tym przez administracje lokalne i regionalne; wzywa BiH do wprowadzenia skutecznych ogólnokrajowych systemów zarządzania finansami, kontroli i audytu w odniesieniu do funduszy UE; wzywa w związku z tym do udzielenia BiH niezbędnej pomocy technicznej i finansowej; podkreśla, że UE ma obowiązek zagwarantować, by jej fundusze nie przyczyniały się do wzmacniania klientelistycznych sieci i korupcji, oraz że dopełnienie tego obowiązku leży w jej własnym interesie bezpieczeństwa;

28. apeluje do UE i krajów Bałkanów Zachodnich o ustanowienie ram skutecznej współpracy między Prokuraturą Europejską (EPPO) a krajami przystępującymi, tak by umożliwić EPPO skuteczne wykonywanie jej kompetencji w odniesieniu do wykorzystywania funduszy UE w BiH; zachęca kraje Bałkanów Zachodnich do szybkiego zawarcia dwustronnych porozumień roboczych z Prokuraturą Europejską;

29. z zadowoleniem przyjmuje powołanie organów roboczych Izby Narodów Zgromadzenia Parlamentarnego BiH; wzywa BiH do odnowienia zobowiązania na rzecz unijnego dialogu politycznego i do szybkiego zaangażowania się w regularną współpracę międzyparlamentarną za pośrednictwem Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia, co przyczyniłoby się do realizacji 14 kluczowych priorytetów; z zadowoleniem przyjmuje uzgodnienie regulaminu wewnętrznego Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–BiH;

30. z zadowoleniem przyjmuje udział BiH w inauguracyjnym i drugim szczycie Europejskiej Wspólnoty Politycznej, jednak podkreśla, że ta pozytywna inicjatywa nie powinna być alternatywą dla integracji z UE;

Demokracja i praworządność

31. ponownie podkreśla kluczową rolę praworządności i integralności instytucjonalnej; przypomina o potrzebie zharmonizowanych, opartych na zasługach standardów służby cywilnej na wszystkich szczeblach administracyjnych BiH, umożliwiających stworzenie profesjonalnej, sprawnej, odpolitycznionej i odpowiedzialnej administracji publicznej, która może świadczyć usługi na rzecz obywateli BiH; wzywa podmioty polityczne Bośni i Hercegowiny do wsparcia i ustanowienia sprawnej struktury koordynacyjnej służącej kierowaniu reformą administracji publicznej; z zadowoleniem przyjmuje postępy w mianowaniu szefów ważnych agencji państwowych;

32. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wybory, które odbyły się w październiku 2022 r., były zasadniczo dobrze zorganizowane i oparte na konkurencji oraz że podczas kampanii zapewniono poszanowanie podstawowych wolności zrzeszania się, zgromadzeń i wypowiedzi; ubolewa jednak, że miały one miejsce w kontekście stagnacji reform, prowadzącej do podziałów retoryki, odnotowanych przeszkód politycznych i finansowych, oskarżeń o wymianę stanowisk w komisji ds. lokalni wyborczych między partiami politycznymi oraz innych nieprawidłowości zgłaszanych obserwatorom, w tym przypadków projektów z zakresu opieki społecznej, rozwoju i infrastruktury publicznej zainicjowanych przez ustępujących prezydentów lub ustępujące rządy w okresie wyborczym; wzywa władze do podjęcia odpowiednich środków w celu zapobiegania problemom z funduszami publicznymi i ich nadużyciom w przyszłości oraz do rozwiązania problemu niedostatecznej przejrzystości i rozliczalności finansów kampanii; wyraża zaniepokojenie wysokością środków publicznych wykorzystanych na próby wpływania na wyborców;

33. odnotowuje zmiany wprowadzone przez wysokiego przedstawiciela do prawa wyborczego i konstytucji Federacji Bośni i Hercegowiny, mające na celu rozwiązanie szeregu problemów funkcjonalnych; wyraża jednak obawy dotyczące terminów, przejrzystości i braku konsultacji w tych procesach; wzywa OHR, by działało zgodnie ze swoim mandatem, zapobiegając umacnianiu się podziałów i napięć politycznych lub etnicznych w kraju i w całym regionie, oraz przypomina, że uprawnienia bońskie powinny być stosowane jako środek ostateczny;

34. ubolewa, że podmioty polityczne nie dostosowały konstytucji i ram wyborczych do europejskiej konwencji praw człowieka, ponieważ nie wykonały orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (sprawy Sejdić-Finci, Zornić, Pilav i Šlak); ubolewa również, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny nadal nie zostały wykonane, co oznacza, że wszyscy obywatele nie mają zagwarantowanych równych praw politycznych; wzywa wszystkich decydentów do osiągnięcia porozumienia zgodnie z wyrokami sądów międzynarodowych i krajowych, a także porozumieniem politycznym z Brukseli z 12 czerwca 2022 r.; popiera przejrzyste i pluralistyczne reformy oparte na kompleksowych konsultacjach i dialogu publicznym z udziałem społeczeństwa obywatelskiego; umożliwiłyby one trwałą transformację porozumienia pokojowego z Dayton zgodnie z europejskimi normami i zasadami, przewyższenie podziałów i zapewnienie równości i niedyskryminacji wszystkim obywatelom oraz odpowiednio zróżnicowanej reprezentacji politycznej na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, zgodnie z wartościami i zasadami UE, a także wsparłyby postępy na drodze do UE;

35. podkreśla poszanowanie spuścizny porozumienia pokojowego z Dayton i przypomina o jego celu, jakim było zakończenie wojny i zagwarantowanie pokoju; odnotowuje koncepcję narodów konstytutywnych, jednak podkreśla, że koncepcja ta nie powinna w żaden sposób prowadzić do dyskryminacji innych obywateli ani oznaczać żadnych dodatkowych praw dla osób identyfikujących się z jedną z tych grup w porównaniu z innymi obywatelami BiH; potępia oświadczenia i propozycje mające na celu podważenie państwowości i wartości konstytucyjnych BiH oraz przypomina, że BiH musi zająć się niedociągnięciami w swoich ramach konstytucyjnych, dostosowując je do standardów i zasad UE;

36. wzywa Bośnię i Hercegowinę do zharmonizowania zasad rejestracji partii oraz do zapewnienia przejrzystości finansowania partii politycznych zgodnie z międzynarodowymi standardami i zaleceniami odpowiednich organów międzynarodowych; uznaje kroki podjęte przez Centralną Komisję Wyborczą i wzywa do wzmocnienia jej zdolności zgodnie z procedurami prawnymi; zdecydowanie potępia wszelkie formy zastraszania i gróźb ze strony niektórych podmiotów politycznych w BiH wobec członków Centralnej Komisji Wyborczej oraz zachęca władze BiH i delegaturę UE do zaoferowania wsparcia członkom Centralnej Komisji Wyborczej w przypadku gróźb; z zadowoleniem przyjmuje interwencję OHR z 7 czerwca 2022 r. mającą na celu poprawę uczciwości procesu wyborczego i wzmocnienie roli Centralnej Komisji Wyborczej po tym, jak nie udało się to międzyagencyjnej grupie roboczej ds. reformy wyborczej i parlamentowi BiH;

37. zdecydowanie popiera inicjatywy, które poprawiają proces demokratyczny, instytucje demokratyczne i praworządność w tym kraju, takie jak projekt pilotażowy UE dotyczący wprowadzenia elektronicznego systemu identyfikacji wyborców i szybszego przekazywania wyników wyborów;

38. wzywa do podjęcia pilnych działań w celu wzmocnienia uczciwości, niezależności i profesjonalizmu sądownictwa w oparciu o 14 kluczowych priorytetów i zalecenia zawarte w raporcie Priebe, w tym poprzez dodatkowe zabezpieczenia i konsekwentne stosowanie obiektywnych zasad i kryteriów dotyczących przydzielania spraw, mianowania, odpowiedzialności dyscyplinarnej, awansu zawodowego, konfliktów interesów oraz weryfikacji majątku sędziów i prokuratorów, aby odbudować zaufanie publiczne; wzywa do wyeliminowania wybiórczego działania wymiaru sprawiedliwości, zaległości w rozpatrywaniu spraw, korupcji, braku przejrzystości i słabego nadzoru, które utrudniają pełne korzystanie z praw obywatelskich; wyraża zaniepokojenie doniesieniami o naciskach politycznych i nieprawidłowościach przy wyborze wysokich rangą sędziów i prokuratorów;

39. ponownie wzywa BiH do przyjęcia zmian dotyczących uczciwości, nowej ustawy o Wysokiej Radzie Sędziów i Prokuratorów oraz nowej ustawy o sądach zgodnie ze standardami europejskimi; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje zatwierdzenie przez Radę Ministrów projektu ustawy o zmianach do ustawy o Wysokiej Radzie Sędziów i Prokuratorów i wzywa Zgromadzenie Parlamentarne BiH do zatwierdzenia tej ustawy; wzywa władze do umożliwienia dziennikarzom dostępu do procesów sądowych i wzywa sądy do publikowania ich decyzji w internecie i terminowego odpowiadania na wnioski o wolność informacji;

40. zdecydowanie sprzeciwia się wszelkim próbom ustanowienia równoległych instytucji na szczeblu podmiotów, co podważa porządek konstytucyjny i prawny; potępia w związku z tym ponowne przyjęcie przez Republikę Serbską ustawy o nieruchomościach wykorzystywanych do zapewnienia funkcjonowania organów publicznych, uprzednio odrzuconej przez Trybunał Konstytucyjny i dwukrotnie unieważnionej przez Wysokiego Przedstawiciela; przyjmuje do wiadomości decyzję Biura Wysokiego Przedstawiciela i ponawia apel o dostosowanie przepisów dotyczących podmiotów do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego; wzywa Republikę Serbską do natychmiastowego wycofania i uchylecia ustaw roszcujących sobie prawo do własności państwowej oraz do niezwłocznego zaprzestania ponownej rejestracji aktywów państwowych jako własności Republiki Serbskiej; zdecydowanie potępia głosowanie w Zgromadzeniu Narodowym Republiki Serbskiej mające na celu ustanowienie oddzielnej Wysokiej Rady Sędziów i Prokuratorów, a także jego konkluzje kwestionujące prace Trybunału Konstytucyjnego BiH, wzywające do nieprzestrzegania jego ostatecznych i wiążących decyzji oraz blokowania jego prac, a także wzywające sędzię Trybunału Konstytucyjnego do rezygnacji;

41. wyraża głębokie zaniepokojenie brakiem postępów w zapobieganiu powszechnej korupcji oraz coraz częstszymi oznakami zawłaszczania państwa, ingerencji politycznej i utrudniania działań, nacisków i zastraszania; wzywa do przejrzystego wykorzystywania pomocy finansowej UE; ponownie podkreśla potrzebę zbadania powiązań polityków i administracji z przestępczością zorganizowaną; wyraża ubolewanie z powodu braku prawomocnych wyroków skazujących w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu, co może sprzyjać kulturze bezkarności; wzywa władze do terminowego prowadzenia postępowań karnych oraz do zwiększenia wysiłków na rzecz skutecznego ścigania i wydawania ostatecznych wyroków w sprawach dotyczących korupcji na wysokim szczeblu;

42. wzywa BiH do przyjęcia przepisów dotyczących konfliktu interesów i strategii antykorupcyjnej oraz do egzekwowania przepisów dotyczących konfliktu interesów i lobbingu na wszystkich szczeblach administracyjnych, a także do zapewnienia silniejszej ochrony sygnalistów, zgodnie ze standardami UE, oraz do zapewnienia wdrożenia istniejących przepisów przez niezależne instytucje;

43. wzywa do zwiększenia zasobów i kompetencji struktur antykorupcyjnych, w tym ich aktywnego zaangażowania w realizację zaleceń Grupy Państw przeciwko Korupcji (GRECO), a także do przyjęcia planów integralności dla tych struktur; zwraca uwagę na wartość dodaną skutecznej ogólnokrajowej i europejskiej współpracy między organami ścigania w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną;

44. z zadowoleniem przyjmuje mianowanie krajowego koordynatora europejskiej multidyscyplinarnej platformy przeciwko przestępstwom (EMPACT) i oczekuje, że współpraca BiH z Europolem i Eurojustem będzie w pełni funkcjonalna; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje podpisanie zbioru przepisów dotyczących funkcjonowania krajowego/wspólnego punktu kontaktowego ds. współpracy z Europolem; wzywa do wprowadzenia zabezpieczeń przed polityczną ingerencją w pracę policji;

45. wzywa BiH, aby dostosowała swoje ustawodawstwo i podjęła działania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu;

46. z satysfakcją odnotowuje kroki podjęte w celu lepszego dostosowania przepisów dotyczących zamówień publicznych do dorobku prawnego UE, a także przyjęcie przez Agencję Zamówień Publicznych planu na rzecz integralności i walki z korupcją; ponownie podkreśla potrzebę przejrzystości, konkurencji i równego traktowania w procesie zamówień publicznych, a także ograniczenia nadużywania zasobów publicznych; nadal jest zaniepokojony podatnością sektora na korupcję i nieprawidłowości oraz wzywa do wprowadzenia prawa zamówień publicznych, które w wystarczający i odpowiedni sposób zajmie się tymi kwestiami; w związku z tym wzywa do poprawy zarządzania i wsparcia, w tym przez zwiększenie zdolności w zakresie monitorowania; apeluje o solidniejsze i skuteczniejsze prawodawstwo dotyczące wykorzystania zasobów naturalnych oraz o większą przejrzystość i uczciwość, zwłaszcza w dziedzinie koncesji, w szczególności w odniesieniu do kilku dużych projektów realizowanych z udziałem chińskich i węgierskich przedsiębiorstw;

Pojednanie, współpraca regionalna i stosunki dobrosąsiedzkie

47. potwierdza znaczenie rzeczywistego pojednania, współpracy i pokojowego współistnienia w BiH i wzywa wszystkie władze do aktywnego promowania i zapewniania dostępu do prawdy, sprawiedliwości i niewybiórczego zadośćuczynienia; z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę na szczeblu lokalnym upamiętniającą cywilne ofiary wojenne, ukończenie budowy pomnika w dystrykcie Brčko oraz decyzję Biura Wysokiego Przedstawiciela o zmianie ustawy o Centrum Pamięci i Cmentarzu Ofiar Ludobójstwa z 1995 r. w Srebrenicy-Potočari w celu ułatwienia pracy Centrum Pamięci;

48. wzywa przywódców politycznych i religijnych w BiH do działania na rzecz promowania jedności, integracji, pojednania i pokoju; potępia wszelką podburzającą retorykę i podżeganie do wojny, co podsyca napięcia i podziały w społeczeństwie BiH;

49. wyraża pełną solidarność ze wszystkimi osobami, które przeżyły zbrodnie wojenne, zbrodnie przeciwko ludzkości, ludobójstwo, czystki etniczne, wysiedlenia, zaginięcia, zabójstwa, tortury i napaści seksualne, a także z ich rodzinami; zdecydowanie potępia wszelki rewizjonizm historyczny, w tym negowanie ludobójstwa, gloryfikację zbrodni wojennych i zbrodniarzy wojennych oraz kwestionowanie ustalonych faktów i trybunałów, zwłaszcza przez przywódców politycznych, a także akty wandalizmu wobec miejsc pamięci; podkreśla, że takie działania i retoryka są nie do przyjęcia i sprzeczne z wartościami UE; wzywa do skutecznego ścigania i stawiania przed sądem sprawców takich czynów; ubolewa, że w następstwie zmian wprowadzonych do kodeksu karnego w 2021 r. przez byłego wysokiego przedstawiciela Valentina Inzko kryminalizującego te czyny nie wszczęto żadnego postępowania karnego ani nie postawiono przed sądem żadnego sprawcy;

50. potępia w szczególności zakazanie przez siły bezpieczeństwa Republiki Serbskiej marszu upamiętniającego ofiary masakry w Prijedorze; zdecydowanie potępia brutalne ataki z dnia 25 marca 2023 r. na dwie osoby powracające do Višegradu i wzywa władze Republiki Serbskiej do wszczęcia śledztwa w tych sprawach i pociągnięcia sprawców do odpowiedzialności;

51. jest zbulwersowany uwagami wygłoszonymi przez skazanego za zbrodnie wojenne Dario Kordicia, który nie wykazał żadnych oznak skruchy i powiedział, że „zrobiłby to jeszcze raz” w odniesieniu do zbrodni, za które został skazany, w tym do czystek etnicznych w dolinie Lašva; wzywa wszystkie siły polityczne, w szczególności członków rządu BiH, do potępienia tego oświadczenia i wyraźnego zdystansowania się od niego; wzywa organy sądowe BiH do podjęcia odpowiednich działań prawnych;

52. odnotowuje z satysfakcją stałe zmniejszanie się liczby zaległych spraw dotyczących zbrodni wojennych, ale ubolewa, że tempo rozpatrywania jest nadal powolne, co utrudnia osiągnięcie strategicznego celu, jakim jest rozwiązanie wszystkich spraw; w związku z tym wzywa do przyspieszenia postępowań karnych w sprawach dotyczących zbrodni wojennych; odnotowuje utrzymujące się ograniczenia w regionalnej współpracy sądowej w tym zakresie; jest również zaniepokojony faktem, że niektórzy przestępcy wojenni skazani w sądach BiH unikają wymiaru sprawiedliwości ze względu na podwójne obywatelstwo i pobyt w innych państwach;

53. wzywa władze do zapewnienia wdrożenia zmienionej krajowej strategii rozpatrywania zbrodni wojennych, zwłaszcza poprzez odpowiedni podział spraw między prokuratury, nadając priorytet na szczeblu państwowym najbardziej złożonym sprawom; wzywa władze do przyjęcia nowej strategii na okres po 2023 r.;

54. wzywa do harmonizacji przepisów, których celem jest zagwarantowanie szerokiego zakresu praw cywilnym ofiarom wojennym; z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie ustawy o ochronie cywilnych ofiar wojennych w dystrykcie Brčko i w Federacji BiH, zarówno uznającej prawa dzieci, jak i przyznającej im prawa; wzywa Republikę Serbską do przyjęcia przepisów w tym zakresie;

55. wzywa władze państwowe do przyjęcia ustawy o ofiarach tortur w czasie wojny; wzywa do wspierania wymiany przez BiH doświadczeń i praktyk w zakresie pomocy osobom, które doświadczyły przemocy seksualnej podczas wojny, z podmiotami pracującymi obecnie z osobami, które doświadczyły przemocy seksualnej podczas nielegalnej, niczym niesprokowanej i nieuzasadnionej rosyjskiej wojny napastniczej w Ukrainie;

56. wzywa do kontynuowania wysiłków w kwestii osób zaginionych, w tym do wdrożenia odpowiednich przepisów i ustanowienia funduszu służącego wsparciu ich rodzin; zachęca władze w całym regionie do zacieśnienia współpracy i wymiany informacji;

57. podkreśla, że nie osiągnięto wystarczających postępów we wdrażaniu załącznika VII do porozumienia pokojowego z Dayton dotyczącego uchodźców, osób wewnętrznie przemieszczonych i osób powracających; ponownie apeluje o wdrożenie dodatkowych środków i konkretnych programów dotyczących trwałego powrotu, dostępu do opieki zdrowotnej i zatrudnienia, opieki społecznej i edukacji oraz pełnego poszanowania ich praw;

58. z zadowoleniem przyjmuje ciągle aktywny udział BiH we współpracy regionalnej; podkreśla znaczenie współpracy regionalnej w promowaniu stabilności, dobrobytu i integracji; podkreśla znaczenie integracyjnych inicjatyw regionalnych, takich jak wspólny rynek regionalny, a także już istniejących inicjatyw, takich jak Inicjatywa Adriatycko-Jońska (AII), inicjatywa Środkowoeuropejska (ISE), EUSAIR i proces berliński, oraz wzywa do znalezienia synergii między nimi;

59. z zadowoleniem przyjmuje niedawne porozumienia w kontekście procesu berlińskiego dotyczące swobody przemieszczania się na podstawie dokumentów tożsamości, uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia na poziomie studiów wyższych oraz uznawania kwalifikacji zawodowych lekarzy, dentystów i architektów, oraz wzywa do ich szybkiej ratyfikacji; wzywa BiH do zacieśnienia współpracy z krajami sąsiadującymi oraz do szybkiego umożliwienia ruchu bezwizowego między BiH a Kosowem;

60. z zadowoleniem przyjmuje wspólną deklarację UE i Bałkanów Zachodnich w sprawie kosztów roamingu; w tym kontekście wzywa władze, podmioty prywatne i wszystkie zainteresowane strony, aby ułatwiły osiągnięcie uzgodnionych celów, co pozwoli na znaczne obniżenie opłat roamingowych za transfer danych 1 października 2023 r. i kolejne obniżki umożliwiające osiągnięcie do 2027 r. cen zbliżonych do cen krajowych;

61. z zadowoleniem przyjmuje przygotowania Rady Ministrów do Szczytu Cyfrowego Bałkanów Zachodnich, który odbędzie się w Sarajewie 2 października 2023 r.;

Podstawowe wolności i prawa człowieka

62. podkreśla kluczową rolę niezależnych mediów w przekazywaniu dokładnych, aktualnych i przejrzystych informacji; zdecydowanie potępia ataki na dziennikarzy oraz grożenie im, a także skierowane przeciwko nim kampanie oszczerstw, znieważanie i zastraszanie ich oraz strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej (SLAPP), w tym ze strony polityków, osób publicznych i firm prywatnych, jak również niedawne ataki na dziennikarzy Aleksandara Trifunovicia i Nikolę Morača; nalega na odpowiednie, systematyczne i skuteczne działania następcze oraz ochronę dziennikarzy, w tym poprzez specjalny poziom ochrony w kodeksie karnym oraz zwiększenie zdolności prokuratorów i sędziów; podkreśla, jak ważne jest zapewnienie przejrzystości własności mediów i stabilności finansowej publicznego systemu nadawczego; zwraca się do UE o zwiększenie wsparcia finansowego i technicznego na rzecz wysokiej mediów i szkoleń dziennikarskich, zwłaszcza dla mediów śledczych i niezależnych;

63. jest głęboko zaniepokojony złożeniem i rozpatrywaniem przez parlament poprawek do kodeksu karnego Republiki Serbskiej przywracających sankcje karne za zniesławienie; wzywa Republikę Serbską do wycofania tych poprawek i zapewnienia pełnej ochrony wolności wypowiedzi i mediów;

64. podkreśla znaczenie zapewnienia odpowiedniej reprezentacji mniejszości i grup szczególnie wrażliwych w mediach publicznych, a także pluralizmu mediów, reprezentacji wszystkich społeczności i kultur oraz dostępności treści we wszystkich językach urzędowych;

65. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że film „Aida” otrzymał nagrodę publiczności 2022 LUX przyznaną przez Parlament Europejski i Europejską Akademię Filmową; jest jednak zaniepokojony faktem, że nadawca publiczny Republiki Serbskiej odmówił emisji tego filmu o ludobójstwie w Srebrenicy; potępia publiczne finansowanie przez niektóre gminy Republiki Serbskiej rewizjonistycznego filmu propagandowego „Republika Serbska: Walka o wolność”;

66. potępia wszelkie formy dyskryminacji, segregacji, przemocy i mowy nienawiści wobec kobiet, mniejszości, w tym mniejszości etnicznych, osób LGBTIQ+, osób z niepełnosprawnościami, uchodźców, wysiedleńców i osób przemieszczających się, oraz wzywa BiH do zapewnienia im ochrony i podstawowych wolności; wzywa do wdrożenia skutecznego dostępu do środków prawnych oraz bezzwłocznego ścigania i stawiania przed sądem sprawców takich czynów; wzywa Bośnię i Hercegowinę do ochrony i promowania praw wszystkich mniejszości w całym kraju, w tym ich prawa do udziału w demokratycznych wyborach; przypomina o konieczności wzmocnienia niezależności i skuteczności rzecznika praw człowieka; wzywa do skutecznego stosowania polityki przeciwdziałania dyskryminacji i polityki w zakresie praw człowieka; wzywa władze BiH do gromadzenia danych statystycznych dotyczących przestępstw z nienawiści z podziałem na kategorie motywów;

67. odnotowuje niedostateczną reprezentację kobiet w polityce, życiu publicznym i na wyższych szczeblach służb bezpieczeństwa oraz fakt, że oceny wpływu w aspekcie płci nie są przeprowadzane zgodnie z wymogami prawa; wzywa BiH do zapewnienia równości płci we wszystkich aspektach życia publicznego i prywatnego; wzywa do harmonizacji przepisów dotyczących równości płci z konwencją stambulską oraz do wdrożenia odpowiednich strategii; potępia incydenty, jakie miały miejsce w Banja Luce podczas Międzynarodowego Dnia Kobiet; zdecydowanie potępia rosnącą liczbę przypadków kobietobójstwa i wzywa BiH do zwiększenia wysiłków na rzecz zapobiegania przemocy wobec kobiet, a także do instytucjonalnego reagowania na przemoc seksualną i przemoc ze względu na płeć, do gromadzenia danych dotyczących przypadków kobietobójstwa, do zwiększenia i poprawy dostępu do wsparcia dla ofiar, pomocy prawnej i bezpiecznego zakwaterowania oraz do utworzenia ośrodków kryzysowych dla ofiar przemocy seksualnej; ponownie wyraża opinię, że BiH powinna przyspieszyć ściganie przestępstw związanych z przemocą seksualną, zapewnić zadośćuczynienie kobietom będącym ofiarami przestępstw wojennych i zagwarantować ochronę świadków;

68. z zadowoleniem przyjmuje sukces trzeciej parady równości w BiH w 2022 r., ale ubolewa, że wydarzenie to nadal napotyka przeszkody administracyjne i dyskryminację; z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie planu działania na rzecz osób LGBTI dla BiH na lata 2021–2024 oraz ustanowienie w prokuraturach kantonalnych punktu kontaktowego odpowiedzialnego za nadzorowanie przestępstw z nienawiści przeciwko osobom LGBTI+ ; wzywa BiH do podjęcia praktycznych kroków w celu promowania integracji i zapobiegania przemocy wobec społeczności LGBTIQ+, w tym przez dodanie orientacji seksualnej i tożsamości płciowej do przepisów dotyczących przestępstw z nienawiści w kodeksach karnych;

69. wyraża zaniepokojenie politycznymi przeszkodami dla wolności zgromadzeń działaczy LGBTIQ+ oraz podleganiem do przemocy ze strony niektórych polityków; potępia zakazanie organizowania zgromadzeń publicznych w Banja Luce w ramach solidarności z działaczami, dziennikarzami i osobami LGBTIQ; zdecydowanie potępia kolejne brutalne ataki i naciski na dziennikarzy i działaczy w Banja Luce, a także niewystarczające działania policji, aby temu zapobiec; ponadto potępia plany przywódców Republiki Serbskiej dotyczące wprowadzenia nowego prawa zakazującego osobom LGBTIQ wstępu do instytucji edukacyjnych;

70. wzywa do zwiększenia ochrony praw mniejszości romskiej, w tym jej dostępu do usług publicznych, edukacji i opieki zdrowotnej; potępia trwającą segregację i dyskryminację tych osób, w szczególności dzieci romskich w edukacji; podkreśla nieproporcjonalne ubóstwo ludności romskiej; w tym kontekście z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie planu działania na rzecz integracji Romów;

71. zauważa, że osoby z niepełnosprawnościami, w szczególności dzieci, są jedną z najbardziej zmarginalizowanych grup w BiH; ponawia apel do BiH o zapewnienie im ochrony, opracowanie i przyjęcie strategii deinstytucjonalizacji, zapewniającej osobom z niepełnosprawnościami godne życie, zgodnie z Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych, której BiH jest sygnatariuszem; podkreśla potrzebę równego dostępu do wsparcia; wyraża ubolewanie, że wiele dzieci z niepełnosprawnościami nadal umieszcza się w placówkach opiekuńczych;

72. wzywa Federację BiH, Republikę Serbską i dystrykt Brčko do opracowania projektu ustawy o zapewnieniu prawnego uznania płci o samostanowieniu, zgodnie z praktyką Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i rewizją ICD-11 dokonaną przez Światową Organizację Zdrowia, która weszła w życie w styczniu 2022 r., i w ramach której dokonano depatologizacji tożsamości transpłciowych we wszystkich dziedzinach życia;

73. z zadowoleniem przyjmuje postępy w opracowywaniu na szczeblu federalnym ustawy, która dałaby parom tej samej płci dostęp do praw partnerskich; zachęca rząd do bezzwłocznego opracowania tej ustawy; wzywa Republikę Serbską i dystrykt Brčko, aby również rozpoczęli proces opracowywania rozwiązań legislacyjnych dotyczących uznawania związków partnerskich osób tej samej płci, tak aby zapewnić parom tej samej płci równe traktowanie w całym kraju;

74. podkreśla znaczenie niedyskryminacyjnej, włączającej i wysokiej jakości edukacji, w tym poprzez uczynienie programów nauczania bardziej sprzyjającymi włączeniu społecznemu, z uwzględnieniem różnorodności kulturowej i językowej, wyeliminowanie treści alternatywnych, które sprzyjają podziałom, oraz wspieranie krytycznego myślenia; ponawia apel o pilne położenie kresu dyskryminacyjnej praktyce „dwóch szkół pod jednym dachem”, zgodnie z orzeczeniami sądowymi; zdecydowanie zaleca włączenie pojednania do procesu edukacji; wzywa BiH do ograniczenia barier administracyjnych dla uczniów, którzy chcą kontynuować naukę w innym kantonie lub jednostce administracyjnej;

75. uznaje kluczową rolę społeczeństwa obywatelskiego w zwiększaniu odporności społeczeństw demokratycznych i procesie reform; popiera intensywniejszy udział obywateli w forach kształtujących politykę, takich jak ogólnokrajowe zgromadzenie obywatelskie w BiH, i z uwagą przyjmuje do wiadomości jego zalecenia polityczne; wzywa władze do wspierania środowiska sprzyjającego pracy obrońców praw człowieka i działaczy społeczeństwa obywatelskiego oraz do systematycznego potępienia i ścigania wszelkich gróźb, prześladowań, nękania, ataków i zastraszania, w tym ze strony polityków i osób publicznych, oraz SLAPP w odniesieniu do nich; apeluje o aktywny i otwarty dialog ze społeczeństwem obywatelskim i jego zaangażowanie w proces integracji z UE;

76. wzywa do wzmocnienia ochrony i promowania wolności zgromadzeń, zrzeszania się i wypowiedzi, w tym przez dostosowanie przepisów do standardów europejskich i międzynarodowych; potępia decyzję rządu Republiki Serbskiej o przyjęciu projektu ustawy o organizacjach pozarządowych, mającej na celu ograniczenie przestrzeni i działalności społeczeństwa obywatelskiego oraz stwarzającej ryzyko kryminalizacji pracy wielu z jego organizacji, uznając osoby otrzymujące finansowanie międzynarodowe za zagranicznych agentów; wzywa Zgromadzenie Narodowe Republiki Serbskiej, aby nie przyjmowało tej ustawy;

77. ponownie podkreśla potrzebę solidarnego zarządzania migracją i azylem, z poszanowaniem praw człowieka i prawa międzynarodowego, w tym w ośrodkach detencyjnych, oraz odpowiedniego, godnego i sprawiedliwego podziału zdolności przyjmowania migrantów całym krajem, przy skutecznym włączeniu podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w reagowanie na przyjmowanie migrantów w celu zapewnienia monitorowania; dostrzega potrzebę współpracy i koordynacji z sąsiadującymi państwami członkowskimi UE; podkreśla zasadę non-refoulement i zakaz niehumanitarnego traktowania podczas powrotów; dostrzega ciągłe wysiłki na rzecz poprawy koordynacji na szczeblu lokalnym i międzynarodowym; z zadowoleniem przyjmuje rozpoczęcie negocjacji z Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex) w sprawie umowy o wzmocnionym statusie BiH i wzywa do ich terminowego zakończenia, aby ułatwić lepszą ochronę granic i zarządzanie nimi, zgodnie z prawami podstawowymi i standardami międzynarodowymi; ubolewa nad utrzymującymi się niedociągnięciami w zarządzaniu migracją i granicami pomimo znacznego wsparcia finansowego UE dla BiH, i wzywa do zwiększenia zdolności reagowania kryzysowego; wyraża poważne zaniepokojenie doniesieniami o brutalnym zwracaniu migrantów do BiH; podkreśla potrzebę zwiększenia przejrzystości i demokratycznej kontroli nad przydzielaniem i wykorzystywaniem środków UE w tej dziedzinie, w szczególności w odniesieniu do funduszy wykorzystywanych przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji; wyraża zaniepokojenie doniesieniami na temat niedostatecznych warunków przyjmowania w finansowanym przez UE ośrodku w Lipie;

78. z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie strategii w zakresie migracji i azylu na lata 2021-2025 i wzywa BiH do szybkiego przyjęcia związanego z nią planu działania; wzywa BiH do przyspieszenia i podniesienia jakości procedur azylowych oraz warunków życia i bezpieczeństwa w tymczasowych ośrodkach recepcyjnych;

79. wzywa BiH do zwiększenia wysiłków na rzecz zwalczania przestępczości transgranicznej, zwłaszcza handlu ludźmi i nielegalną bronią; podkreśla potrzebę ulepszenia szkoleń i zwiększenia zdolności policji granicznej i odnotowuje przyznanie przez Komisję w 2022 r. na ten cel 5 mln EUR z funduszu IPA III;

80. wzywa BiH do pełnego dostosowania się do polityki wizowej UE, aby zapewnić odpowiednie zarządzanie migracją i środowisko bezpieczeństwa;

Reformy społeczno-gospodarcze

81. z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie strategii reformy zarządzania finansami publicznymi na wszystkich szczeblach rządowych, programu reform gospodarczych na lata 2023-2025, projektu ustawy budżetowej i ramowego dokumentu budżetowego na lata 2023-2025 oraz wzywa do ich dokładnego wdrożenia; wzywa władze do ustanowienia skutecznych systemów kontroli wewnętrznej, przejrzystości budżetu i zrównoważonych środków budżetowych dla instytucji państwowych; dostrzega konkretne wznowienie procesu decyzyjnego na szczeblu państwowym i z zadowoleniem przyjmuje poprawę suwerennej perspektywy kredytowej BiH w następstwie terminowego utworzenia nowego rządu na szczeblu państwowym i przyznania mu statusu kraju kandydującego;

82. wzywa BiH do priorytetowego traktowania środków mających na celu rozwiązanie problemu ubóstwa i nierówności, ochronę socjalną, poprawę konkurencyjności i otoczenia biznesowego, a także spójności gospodarczej i społecznej, zwiększenie dywersyfikacji gospodarczej i dostosowanie przepisów w dziedzinie podatku VAT i akcyzy do prawodawstwa UE; ponadto wzywa BiH do promowania transformacji cyfrowej i ekologicznej, rozwiązania problemu gospodarki nieformalnej oraz problemu bezrobocia i ubóstwa, zwłaszcza wśród ludzi młodych, kobiet i osób znajdujących się w trudnej sytuacji, takich jak mieszkańcy obszarów wiejskich, Romowie, dzieci i osoby starsze; wzywa do wprowadzenia odpowiednich ram instytucjonalnych i regulacyjnych, w tym instytucji nadzorczych, oraz lepszego i odpolitycznionego zarządzania w sektorze publicznym;

83. pilnie wzywa do podjęcia działań w celu rozwiązania problemu utrzymującego się wysokiego poziomu drenażu mózgow; wzywa BiH do zajęcia się kwestią bezrobocia wśród młodzieży, w tym poprzez wdrożenie strategii politycznych i programów promujących zatrudnienie i przedsiębiorczość; podkreśla znaczenie rozwoju gwarancji dla młodzieży na Bałkanach Zachodnich, a także znaczenie edukacji dla promowania włączenia społecznego i rozwoju gospodarczego oraz wzywa BiH do inwestowania w kształcenie i szkolenie;

84. z zadowoleniem przyjmuje stowarzyszenie BiH z programem Horyzont Europa i przyjęcie programu „Kreatywna Europa” (2021–2027); z zadowoleniem przyjmuje wsparcie UE dla reformy sektora zdrowia w BiH o wartości 10 mln EUR oraz wsparcie UE dla wzmocnienia sektora zdrowia w BiH poprzez Program UE dla zdrowia; z zadowoleniem przyjmuje pełne członkostwo BiH w Unijnym Mechanizmie Ochrony Ludności i wyraża uznanie dla władz i obywateli BiH za szybkie wsparcie dla ludności Turcji i Syrii po trzęsieniu ziemi 6 lutego 2023 r.;

Energia, środowisko, zrównoważony rozwój i łączność

85. z zadowoleniem przyjmuje pakiet Komisji dotyczący wsparcia energetycznego w wysokości 1 mld EUR w postaci dotacji dla Bałkanów Zachodnich, aby pomóc im przezwyciężyć kryzys energetyczny, w tym natychmiastowe wsparcie budżetowe w wysokości 70 mln EUR dla BiH w celu zapewnienia pomocy najbardziej narażonym gospodarstwom domowym w łagodzeniu skutków rosnących cen i wsparcia efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym i biznesowym; podkreśla, że fundusze nadzwyczajne muszą zostać przeznaczone na wsparcie BiH w dążeniu do energooszczędnego i opartego na odnawialnych źródłach energii systemu zgodnego z REpowerEU; zaleca wzmocnienie integracji BiH z europejskim rynkiem energii, zwłaszcza w świetle konieczności zmniejszenia zależności energetycznej od Rosji po rozpoczęciu przez nią pełnoskalowej inwazji i wojny napastniczej przeciwko Ukrainie; z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Global Gateway dotyczącą transbałkańskiego korytarza elektrycznego i wzywa do jej szybkiego wdrożenia;

86. wzywa BiH do sfinalizowania i przyjęcia ambitnego, wiarygodnego i spójnego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu na lata 2021–2030; ponownie podkreśla potrzebę przyjęcia niezbędnych przepisów dotyczących gazu, energii elektrycznej, energii ze źródeł odnawialnych i efektywności energetycznej, zgodnie z Traktatem o Wspólnocie Energetycznej, Zielonym programem działań dla Bałkanów Zachodnich i innymi standardami UE oraz celami unijnej polityki dotyczącej ochrony klimatu i energii, a także zapewnienia pełnej harmonizacji przepisów na szczeblu krajowym w celu stworzenia funkcjonalnego rynku energii;

87. podkreśla znaczenie szybkiego zwiększenia dywersyfikacji źródeł energii, zgodnie ze zobowiązaniami kraju do obniżenia emisyjności; wzywa BiH do unikania i zaprzestania realizacji projektów w strategicznych sektorach, w tym infrastruktury energetycznej, zwiększających zależność kraju od Rosji i Chin; z zadowoleniem przyjmuje zapowiedź rządu federalnego BiH o odrzuceniu propozycji alternatywnego chińskiego podwykonawcy dla proponowanej elektrowni węglowej Tuzla 7;

88. z zadowoleniem przyjmuje wybór Sarajewa do udziału w unijnej misji na rzecz 100 neutralnych klimatycznie i inteligentnych miast do 2030 r., które otrzyma 360 mln EUR z funduszy programu „Horyzont Europa” na lata 2022-2023;

89. wzywa władze BiH, by przyspieszyły realizację projektów w ramach Planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich, które pozwoliłyby temu krajowi zmniejszyć uzależnienie od paliw kopalnych, wspierając drogę do dekarbonizacji i pomagając w osiągnięciu celów Zielonego programu działań; podkreśla, że zielona i cyfrowa transformacja oraz zrównoważona łączność stanowią czynnik napędzający regionalną integrację gospodarczą i integrację z UE;

90. zachęca rządy jednostek administracyjnych BiH do zwiększenia przejrzystości poprzez udział społeczeństwa i konsultacje ze społecznościami lokalnymi, ekspertami naukowymi i społeczeństwem obywatelskim podczas planowania projektów; podkreśla potrzebę udoskonalenia kompleksowych strategicznych ocen oddziaływania na środowisko ex ante i dostosowania ich do przepisów dotyczących ocen oddziaływania na środowisko; podkreśla znaczenie przejrzystego i skutecznego wykorzystania inwestycji;

91. zauważa pozytywne zmiany w ochronie środowiska i wyraża uznanie dla pracy lokalnych organizacji ekologicznych i działaczy społeczeństwa obywatelskiego; wzywa BiH do szerszego uwzględniania kwestii ochrony środowiska w różnych politykach sektorowych oraz do skuteczniejszego ścigania przestępstw przeciwko środowisku; wzywa BiH do ścisłego stosowania przepisów i środków w zakresie ochrony środowiska w celu zapobiegania wpływowi badań górniczych i eksploatacji kopalni na środowisko i zmniejszenia tego wpływu; wzywa BiH do zwiększenia liczby i wielkości chronionych obszarów przyrodniczych oraz utrzymania integralności istniejących parków narodowych i innych obszarów chronionych;

92. jest głęboko zaniepokojony zanieczyszczeniem rzek; wzywa władze BiH do rozwiązywania problemu zanieczyszczenia gleby i wody, ochrony rzek, w tym przed szkodliwym wpływem małych elektrowni wodnych, dalszego dostosowania do dorobku prawnego UE w zakresie jakości wody i ochrony przyrody, oraz do znacznego ulepszenia gospodarowania odpadami, w tym poprzez przyjęcie ogólnokrajowej strategii ze szczególnym uwzględnieniem efektywnego gospodarowania zasobami i środków gospodarki cyrkulacyjnej;

93. wzywa BiH do zainicjowania skutecznych programów ochrony i poprawy jakości powietrza w silnie zanieczyszczonych miastach BiH, w szczególności w Sarajewie; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie przez Radę Ministrów inicjatywy mającej na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza i gazów cieplarnianych w ogrzewaniu budynków mieszkalnych i ruchu drogowym; wzywa Bośnię i Hercegowinę do ograniczenia transgranicznego zanieczyszczenia powietrza;

94. zauważa, że konieczne są dodatkowe wysiłki ze strony BiH w celu dalszego dostosowania do dorobku prawnego UE we wszystkich dziedzinach w zakresie transportu i jego skutecznego wdrożenia; podkreśla potrzebę zwiększenia harmonizacji i poprawy łączności na szczeblu wewnętrznym i regionalnym; przypomina o konieczności podjęcia działań na rzecz reformy połączeń i dostosowania do transeuropejskiej sieci transportowej i transeuropejskich sieci energetycznych; z zadowoleniem przyjmuje europejskie inwestycje w infrastrukturę drogową i kolejową w BiH, w szczególności rozwój korytarza Vc, który poprawi wymianę gospodarczą i łączność w regionie Bałkanów Zachodnich;

o
o o

95. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Radzie, Komisji, rządowi i parlamentom państw członkowskich, Prezydium Bośni i Hercegowiny, Radzie Ministrów i Zgromadzeniu Parlamentarnemu Bośni i Hercegowiny, rządowi i parlamentowi Federacji Bośni i Hercegowiny, Republice Serbskiej i dystryktowi Brčko, samorządowi dzielnicy kantonów Federacji Bośni i Hercegowiny oraz Biuru Wysokiego Przedstawiciela.